

/ В. Бебик, В. Бортніков, Л. Дегтярьова, А. Кудряченко; За заг. ред. В. Бебіка. – К.: ІКЦ «Леста», 2006. – 248 с.

15. Концепція взаємодії держави і громадянського суспільства. www.csi.org.ua/slim-beg=30cid=132.

16. Лейпхард А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование // Пер. с англ. – М., 1997. – 287с.

17. Розова Т. В., Барков В. Ю. Специфіка становлення громадянського суспільства в Україні: Монографія. – Одеса, 2003. – 336 с.

18. Руссо Ж. Ж. О происхождении и основании не- равенства между людьми. – М., 1976. – 243 с.

19. Рудич Ф. М. Політологія: Підручник. – 2- вид., стереотип.-К.: Либідь, 2006. – 480 с.

20. Рудич Ф. М. Много ли власти нужно власти нужно? К., 1999. – 342 с.

21. Юридична енциклопедія. – Том 5. – К.: Видав- ництво «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2003. – С. 329; 604.

мого значення дослідження правових інструментів Ради Європи з питань місцевого і регіонального розвитку та механізмів їх імплементації в Україні.

☞ У вирішенні проблем підвищення ефективності системи місцевого самоврядування в Україні значну роль відіграють наукові праці таких українських і зарубіжних дослідників, як: Б. Андресюк, В. Батанов, М. Баймуратов, В. Борденюк, В. Вакуленко, Д. Гар- нер, І. Дробот, А. Ковлер, О. Ігнатенко, В. Куйбіда, В. Мамонова, В. Рубцов та інші. Однак, незважаючи на активізацію зусиль, спрямованих на вивчення та ана- ліз правових документів Ради Європи щодо підвищення ефективності системи місцевого самоврядування, не вистачає робіт, у яких здійснюється аналіз конкретних нормативних актів, та визначені шляхи їх імплементації в Україні.

☞ Метою статті є аналіз Європейської стратегії щодо інновацій та доброго врядування на місцевому рівні та розробка рекомендацій щодо шляхів її імплементації в Україні.

☞ Курс на Європейську інтеграцію визначено пріоритетним напрямом державної політики України. Під час вступу до Ради Європи 9 листопада 1995 року Україна, з метою дотримання статті 3 Статуту Ради Європи, взяла на себе низку зобов'язань, внесених до Висновку Парламентської Асамблеї Ради Європи № 190 (1995), зокрема щодо розвитку місцевої та регіональної демократії [1]. Слід зазначити, що Рада Європи як найстаріша політична організація на євро- пейському континенті, завжди визнавала пріоритетність питань розвитку місцевого та регіонального самовря- дування. У 1957 році Рада Європи заснувала Постійну Конференцію місцевих і регіональних влад Європи, яка у 1994 році була перетворена рішенням Комітету міні- стрів Ради Європи у Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи. Конгрес є консультативним органом, який представляє місцеві і регіональні органи влади країн-членів Ради Європи. Члени Конгресу мають бути обраними з числа посадових осіб органів місцевого чи регіонального самоврядування держав-членів Ради Європи. Важливим напрямом роботи Ради Європи є проведення тематичних конференцій європейських міністрів, відповідальних за окремі сектори, зокрема за питання регіонального та місцевого врядування [2].

Робочим органом, який готує сесії європейських конференцій міністрів, відповідальних за місцеве та регіональне врядування, є Керівний Комітет з питань місцевої і регіональної демократії Ради Європи (CDLR), що діє відповідно до мандату Комітету Міністрів Ради Європи. В ньому представлені усі держави-члени Ради Європи на рівні офіційних представників – державних службовців та інших експертів у галузі місцевого само- врядування.

Слід згадати, що 13-та сесія конференції європейських міністрів відповідальних за питання місцевого і регіонального розвитку, яка відбулася 27–28 червня 2002 року у м. Гельсінкі (Фінляндія), була присвячена різним методам запровадження регіонального самовря- дування в державах-членах Ради Європи. На цій конференції було ухвалено Гельсінську декларацію, яка стосується основних принципів організації регіонального самовря- дування та закликає узагальнити досвід країн-членів Ради Європи в сфері розвитку регіональної демократії в окре- мому правовому документі (конвенції або рекомендації Ради Європи).

На запрошення уряду Угорщини 14-та сесія конференції європейських міністрів, відповідальних

УДК 342.25:001.76

В'ячеслав Толкованов

ЄВРОПЕЙСЬКА СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙ ТА ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ, ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ

У статті розглядаються проблеми запровадження в Україні Європейської стратегії інновацій та доброго врядування на місцевому рівні. Визначаються основні напрями та результати реалізації рекомендацій Європейської стратегії в Україні.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, Європейська стратегія, інноваційний розвиток, регіональне врядування, Рада Європи, громада, органи місцевого самоврядування.*

Постановка проблеми

☞ Сучасний розвиток держави, демократичні перетворення в українському суспільстві, вибір стратегічного курсу на європейську інтеграцію обумовлює появу нових вимог до системи місцевого самоврядування, запровадження та реалізацію нових форм, методів та інструментів ралізації їх повноважень. В цьому контексті видається важливим вивчення досвіду європейських країн щодо запровадження в систему місцевого самоврядування методів доброго врядування та інноваційного розвитку. Ефективне здійснення місцевим самоврядуванням своєї представницької місії можливе лише за умови постійного вдосконалення ін- струментів управління, формування нової корпоративної культури, спрямованої на розвиток інновацій та підвищення професіоналізму посадових осіб місцевого само- врядування. З огляду на це та у контексті проголошених Україною напрямів економічних реформ набуває ваго-

© Толкованов В.В., 2011.

за питання місцевого і регіонального розвитку, була організована у м. Будапешті (Угорщина) 24-25 лютого 2005 року. Згаданий захід був присвячений обговоренню завдань та пріоритетів діяльності національних урядів держав-членів Ради Європи з питань розвитку місцевої і регіональної демократії. За підсумками конференції було ухвалено Будапештський порядок денний щодо забезпечення доброго врядування на місцевому та регіональному рівнях на 2005–2009 роки.

15-та сесія європейської конференції міністрів, відповідальних за місцеве та регіональне врядування, була проведена 15–16 жовтня 2007 року у м. Валенсії (Іспанія). Європейськими міністрами було проаналізовано та обговорено стан впровадження Будапештського порядку денного щодо забезпечення доброго врядування на місцевому та регіональному рівнях. В рамках конференції було розпочато нову кампанію Ради Європи «Європейський тиждень місцевої демократії», яка спрямована на підвищення рівня участі громадян у суспільно-політичному житті на місцевому та регіональному рівнях[3].

16-ту сесію європейської конференції міністрів, відповідальних за місцеве та регіональне врядування, було організовано 16–17 листопада 2009 року у м. Утрехті (Королівство Нідерланди). В рамках конференції було відкрито для підписання нові два правові інструменти Ради Європи – додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування та третій додатковий протокол до Європейської конвенції про трансграничне співробітництво між територіальними владами або громадами. Європейськими міністрами було також підведено підсумки стосовно реалізації Будапештського порядку денного щодо забезпечення доброго врядування на місцевому та регіональному рівнях. За підсумками роботи конференції було ухвалено новий (Утрехтський) порядок денний щодо забезпечення доброго врядування на місцевому та регіональному рівнях на 2009–2013 роки. На загаданому заході було також ухвалено рішення щодо проведення наступної 17-ї сесії європейської конференції міністрів, відповідальних за місцеве та регіональне врядування, у м. Києві у 2011 році.

Відповідно до рекомендацій Конгресу та на виконання рішень III-го Варшавського саміту керівників держав-членів Ради Європи Центром експертизи з питань реформування системи місцевого самоврядування РЕ було розроблено Європейську стратегію щодо інновацій та доброго врядування на місцевому рівні (далі за текстом – Європейська стратегія), яка здобула підтримку на 15-й Європейській конференції міністрів, відповідальних за місцеве та регіональне управління (м. Валенсія, 15-16 жовтня 2007 року) та була затверджена Комітетом Міністрів РЕ у 2008 році.

Ухвалення Європейської стратегії є надзвичайно важливим кроком у подальшому розвитку місцевої демократії, адже однією з основних передумов реформування системи місцевого самоврядування як в Україні, так і в інших європейських країнах є спроможність місцевих влад ефективно реалізовувати зростаючу кількість повноважень, що передається їм органами центральної влади з метою надання більш якісних послуг населенню.

У статті 6 Європейської хартії місцевого самоврядування наголошується на тому, що місцеві влади для забезпечення ефективного управління мають можливість пристосовувати свої внутрішні адміністративні структури до місцевих потреб. Умови служби співробітників органів місцевої влади повинні дозволяти добір висо-

кваліфікованого персоналу з урахуванням особистих якостей та компетентності; для цього забезпечуються належні можливості професійної підготовки, винагороди та просування по службі. Необхідною передумовою ефективного виконання зазначених завдань та повноважень місцевого самоврядування є належний професійний рівень службовців органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів. Від ефективності діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування залежать умови життя мешканців конкретної територіальної громади, також якість послуг, що надаються населенню [4].

Метою Стратегії є мобілізація і стимулювання діяльності усіх дійових осіб (центральної та місцевих органів влади, національних асоціацій органів місцевого самоврядування, громадських організацій, наукових установ, учбових закладів, широкого кола громадськості тощо) з метою посилення системи демократичного самоврядування, розвитку місцевої демократії, покращення менеджменту управління та якості послуг, що надаються громадянам. Переслідуючи згадані завдання, реалізація Стратегії має сприяти досягненню наступних результатів:

Громадяни мають стати у центрі усіх найбільш важливих демократичних процесів у суспільстві;

Органи місцевого самоврядування повинні постійно удосконалювати систему управління та надання послуг відповідно до 12-ти принципів, визначених у Європейській стратегії;

Органи центральної влади (національні уряди) мають забезпечити створення і підтримку інституційних передумов для розвитку місцевої демократії та вдосконалення системи місцевого самоврядування у відповідності до Європейської Хартії місцевого самоврядування та інших правових інструментів Європейських інституцій у галузі місцевого та регіонального розвитку. Основними принципами Європейської стратегії є:

- чесне проведення виборів, представництво та участь, щоб забезпечити реальні можливості для всіх громадян мати свій голос у вирішенні місцевих справ;
- чутливість, щоб забезпечити, аби місцева влада чутливо реагувала на законні очікування та потреби громадян;
- ефективність і результативність, щоб забезпечити досягнення цілей і водночас найбільш раціональне використання ресурсів;
- відкритість та прозорість, щоб забезпечити публічний доступ до інформації та полегшити розуміння щодо ведення суспільних справ;
- верховенство права, щоб забезпечити справедливість та політичну нейтральність місцевої влади у своїй діяльності;
- етична поведінка, щоб забезпечити перевагу суспільних інтересів над приватними;
- компетенції та спроможність, щоб забезпечити здатність представників та посадових осіб місцевої влади виконувати свої обов'язки;
- інновації та відкритість до змін, щоб забезпечити здобуття користі від нових рішень та кращих практик;
- сталий розвиток та орієнтація на довгострокові результати, щоб враховувати інтереси майбутніх поколінь у збереженні національної (місцевої) спадщини;
- надійний фінансовий менеджмент, щоб забезпечити ощадливе та продуктивне використання публічних фінансів та інших матеріальних коштів;

- права людини, культурне різноманіття та соціальне згуртування, щоб забезпечити захищеність і повагу до всіх громадян, коли права жодної людини не порушуються;
- підзвітність, щоб забезпечити відповідальність посадових осіб місцевої влади за свої дії.

Слід зазначити, що необхідною передумовою імплементації цих принципів є наявність у місцевої влади повноважень, обов'язків і відповідних ресурсів, що дають їм змогу «регулювати та управляти суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення» [5].

Заходи з реалізації Стратегії було розпочато в багатьох європейських країнах, зокрема й в Україні. Так, 27 січня 2009 року було організовано установчу конференцію, в якій взяли участь близько 70 осіб: представники Секретаріату Ради Європи, центральних та місцевих органів виконавчої влади України, органів місцевого самоврядування та їх асоціацій, міжнародних організацій, експерти тощо. Під час заходу було презентовано досвід пілотних країн по імплементації Стратегії у 2008 році – Болгарія та Норвегія, а також рекомендації експертів Ради Європи щодо реалізації заходів з впровадження Стратегії.

Також задля забезпечення послідовної імплементації згаданої ініціативи Ради Європи в Україні було утворено коаліцію громадських організацій «За сприяння реформи децентралізації та впровадження Європейської стратегії щодо інновацій та гарного врядування на місцевому рівні» (ініціаторами створення коаліції виступили Інститут громадянського суспільства, Центр досліджень питань регіонального і місцевого розвитку та сприяння адміністративній реформі та ВГО «Клуб мерів»).

Важливе значення для впровадження Європейської стратегії в Україні мала спільна та узгоджена діяльність Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Державного Фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні та національних асоціацій органів місцевого самоврядування.

Так, на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 22.07.2008 № 19084/61/1-07 про реалізацію програм, передбачених Планом дій Ради Європи щодо України на 2008–2011 роки, доручення Кабінету Міністрів України від 20.10.2008 № 19084/64/1-07 про посилення взаємодії з Радою Європи у рамках Плану дій Ради Європи щодо України на 2008–2011 роки та з метою впровадження в Україні Європейської стратегії інновацій та доброго врядування на місцевому рівні Мінрегіонбудом було видано відповідний наказ № 62 від 9 лютого 2009 року, яким було затверджено склад робочої групи та план заходів з впровадження в Україні Європейської стратегії. За результатами консультацій з національними асоціаціями органів місцевого самоврядування, громадськими організаціями, міжнародними донорськими організаціями було сформовано список з 39 пілотних громад для впровадження Європейської стратегії та її основних принципів [6].

Робочою групою з питань впровадження Стратегії було також вирішено, що на першому етапі реалізації Стратегії, особлива увага буде приділена впровадженню таких принципів:

- чесне проведення виборів, представництво та участь, щоб забезпечити реальні можливості для всіх громадян мати свій голос у вирішенні місцевих справ;
- етична поведінка, щоб забезпечити перевагу суспільних інтересів над приватними.

У зв'язку з цим слід зазначити, що у своїй сутності демократія залежить від громадської довіри. Без повної довіри громадськості до тих, кого вони обирають, а також до тих, хто найнятий на роботу для того, щоб надавати їм послуги, демократичні інституції не зможуть існувати належним чином. Ринкова економіка не зможе розвиватися, якщо система управління матиме суттєві недоліки та підриватиме чесну конкуренцію. Зрозуміло, що демократія не зможе розвиватися у суспільстві, яке не дотримується головних стандартів етичної поведінки на усіх рівнях – центральному, регіональному та місцевому.

Необхідно також підкреслити, що у більшості європейських країн громадяни добре обізнані про необхідність активного проведення навчання стандартам етичної поведінки. У зв'язку з цим Радою Європи ще у середині 1990 років було розпочато серйозну роботу щодо узагальнення, популяризації та розповсюдження стандартів публічної етики.

Саме з метою досягнення цих завдань, Центр експертизи з питань реформування системи місцевого самоврядування Ради Європи розробив механізм, який допомагає місцевим владам здійснювати оцінку, і найголовніше, забезпечувати, а також, де це є необхідним, покращувати громадську етику. Так, у 1999 році Конгресом місцевих і регіональних влад Ради Європи було ухвалено Рекомендацію 60 (1999) щодо політичної етики обраних представників на місцевому і регіональному рівнях. У 2006 році Центром експертизи з питань реформування системи місцевого самоврядування Ради Європи було підготовлено до друку підручник кращих європейських практик громадської етики на місцевому рівні, узагальнених Керівним Комітетом Ради Європи з питань місцевої і регіональної демократії. Слід зазначити, що структура цього підручника була розглянута та затверджена під час міжнародної конференції, яка пройшла у м. Нордвікерхаут (Голандія) у березні 2004 року.

Слід наголосити, що питання боротьби з корупцією, а також стандартів покращення публічної етики набувають для України особливого значення. Ще 5 жовтня 1995 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про боротьбу з корупцією», який визначає правові та організаційні засади запобігання корупції, виявлення та припинення її проявів, поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь. Боротьба з корупцією здійснюється на основі чіткої правової регламентації діяльності державних органів, служб і осіб, уповноважених на виконання функцій держави, забезпечення гарантій прав та інтересів фізичних і юридичних осіб. Під корупцією в цьому Законі розуміється діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг.

Необхідно зазначити, що окремі українські міста вже розробили власні кодекси етичної поведінки для посадових осіб органів місцевого самоврядування (наприклад, Вінниця, Тернопіль, Славутин, Артемівськ, Тростянець тощо). На жаль, порівняльний аналіз цих документів поки що не був зроблений на центральному рівні відповідними органами державної влади [7].

На наше переконання як державним службовцям, так і службовцям органів місцевого самоврядування має бути наданий більш чіткий та зрозумілий документ, який визначатиме не тільки їх права, обов'язки, гарантії та захист, умови оплати праці, контроль, дискваліфікацію, порядок звільнення та усунення з роботи, а також

основні етичні засади та правила роботи. Цей документ має бути розроблений центральними органами влади у співробітництві з провідними асоціаціями місцевих та регіональних влад. Як відомо, проект Кодексу етики поведінки державних службовців був розроблений Головним управлінням державної служби України у співробітництві з Міністерством юстиції та переданий на розгляд до Кабінету Міністрів України.

Разом з тим слід зазначити, що, починаючи з 1993 року, статус посадових осіб органів місцевого самоврядування визначався Законом України «Про державну службу». Але з прийняттям у 1996 році нової Конституції України, а у 2001 році – Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» почався процес розмежування двох форм публічної служби – державної та муніципальної. Цей процес об'єктивно потребує більш чіткого визначення особливостей стандартів публічної етики на місцевому та регіональному рівнях [8].

З кожним роком стає все більш зрозумілим, що адміністративна реформа в Україні може мати успіх лише за умови утвердження в суспільній та професійній свідомості нової філософії муніципальної служби, що вимагає суттєвої перебудови системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування, визначення нових етичних засад та принципів у їх діяльності. Експерти Ради Європи рекомендують органам місцевого самоврядування України якнайшвидше розробити та ухвалити місцеві кодекси поведінки для службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Після ухвалення цей кодекс має стати правомочним документом, обов'язковим для виконання усіма посадовими особами місцевого самоврядування. Місцевим владам також рекомендується: чітко визначити випадки конфлікту інтересів; вирішити, як слід поводитися посадовим особам у випадку конфлікту інтересів; чітко передбачити випадки звільнення з посади службовців, зокрема, при виявленні серйозних порушень публічної етики чи інших випадків, які суперечать закону, кодексу поведінки чи умовам контракту про прийняття на роботу; шукати шляхи для забезпечення певного рівня стабільності в управлінні персоналом, а також вирішення проблеми плинності кадрів.

Метою впровадження принципу «етична поведінка» Європейської стратегії є сприяння покращенню громадської етики на місцевому рівні шляхом: адаптації до української практики Європейського підручника з питань публічної етики на місцевому рівні, розробки методології та національних стандартів в Україні щодо покращення стандартів публічної етики на місцевому рівні, організації навчання посадових осіб органів місцевого самоврядування з питань публічної етики, допомоги українським громадам у розробці кодексів етики посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Пілотні громади мають провести власні дослідження щодо покращення етики, а також втілити вироблені рекомендації (механізми) у практичну площину. Ці механізми включають дві частини – методологію та шкалу балів. Методологія пояснює, яким чином, використовуючи запропановану модель, можливо дуже швидко досягти якісно нових результатів у покращенні стандартів публічної етики. Шкала балів містить структурований перелік критеріїв з питань громадської етики і надає стартовий матеріал для розробки національної моделі. Після опрацювання, національна модель включатиме результати муніципалітетів-учасників і стане стандартом, на основі якого кожна громада зможе визначити власні критерії самооцінки чи експертні оцінки.

Шкала балів допомагає визначити головні засади з питань етики на місцевому рівні, відповідно до пропозицій, визначених у підручнику, а також сприяє муніципалітетам у визначенні своїх переваг і недоліків. Інформацію про переваги слід розповсюджувати, в той самий час як інформація про недоліки повинна бути використана при розробці та реалізації стратегій покращення роботи. Слід визначити наступні цілі роботи, спрямованої на моделювання механізму покращення громадської етики: визначити національний рівень (стандарт) громадської етики, відповідно до якого місцеві влади можуть проводити порівняння власного досвіду; допомогти місцевим владам досягати кращих стандартів питань етики по відношенню до національного рівня; допомагати місцевим владам проводити оцінювання власної політики, спрямованої на покращення громадської етики; допомагати національним асоціаціям місцевих влад здійснювати керівну роль у реалізації процесу удосконалення стандартів публічної етики.

Пілотні громади мають також визначити на наступному етапі групу волонтерів з 20–30 експертів, які мають працювати з органами місцевого самоврядування з метою проведення оцінки і підготовки рекомендацій з питань удосконалення стандартів публічної етики. Ці особи повинні займати високі посади в органах місцевої влади, а також мати відповідні знання, навички та досвід роботи в органах місцевої влади. Під час здійснення оцінки команда проекту буде мати можливість ознайомитися з кращими практиками органів місцевого самоврядування у цій галузі, а національні асоціації можуть використати цю інформацію для продовження роботи на загальноукраїнському рівні. Логічним завершенням цього проекту має стати узагальнення отриманих результатів, вироблення загальнонаціональних рекомендацій з питань покращення стандартів публічної етики, а також розробка національного Кодексу етичної поведінки для посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Впровадження принципу «Чесне проведення виборів, представництво та участь» має забезпечити посилення участі громадян у суспільно-політичному житті на місцевому рівні. У зв'язку з цим слід зазначити, що Україна вже має неабиякий досвід у реалізації Європейського тижня місцевої демократії, який новим політичним проектом Ради Європи, що являє собою щорічну європейську подію, яка включає одночасно національні та місцеві заходи, організовані органами місцевого самоврядування у всіх державах-членах РЄ із метою поширення інформації про місцеву демократію та сприяння ідеї демократичної участі на місцевому рівні.

Проведення заходів Європейського тижня місцевої демократії призначено, як правило, на тиждень, що включає 15 жовтня – дату прийняття Європейської хартії місцевого самоврядування у 1985 році. Основними цілями проведення Європейського тижня місцевої демократії визначено: підвищення рівня обізнаності громадян Європи стосовно діяльності місцевих органів виконавчої влади та можливості брати участь у прийнятті рішень на місцевому рівні; заохочення членів муніципальних рад та державних службовців до участі у демократичному процесі на місцевому рівні з метою запровадження стандартів публічної етики як основи відносин із громадянами; розвиток місцевої демократії як компоненту становлення демократичної Європи та інформування громадськості про роль Ради Європи у цьому процесі.

На виконання Указу Президента України від 27 вересня 2007 року № 922 «Про Європейський тиждень

Надія Фоміцька,

Людмила Биченко, Галина Висоцька

ЗАСТОСУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТАТУСУ ВЕЛИКИХ МІСТ

У статті розглядаються питання зміни статусу великих міст України згідно з європейською класифікацією NUTS. Інститут місцевого самоврядування в нашій державі потребує вдосконалення, нових підходів до організації діяльності самоврядних інституцій, зокрема встановлення відмінностей у повноваженнях для органів самоврядування великих міст та сільських і селищних рад. На позитивні тенденції розвитку території після здійснення адміністративно-територіальної реформи вказує аналіз європейського досвіду реформування, який проведений у дослідженні. У статті робиться висновок про необхідність введення для великих міст статусу регіону, що вимагає зміни адміністративно-територіального устрою України.

Ключові слова: європейські стандарти, адміністративно-територіальна реформа, номенклатура територіальних одиниць.

✎ Перспектива приєднання України до ЄС висуває вимоги стандартизації, які необхідно враховувати при проведенні адміністративно-територіальної реформи в Україні. Насамперед, це – удосконалення функціонування інститутів управління, які створюють умови для досягнення високого рівня розвитку територіальних одиниць у принципово новій інституціональній формі. Значною мірою це відноситься до закономірностей розвитку великих міст. Від того, яким чином у найближчі роки буде досягнуто баланс державної та самоврядної влади залежатиме, якими темпами просуватиметься Україна до європейських стандартів життя. На жаль, існуючий адміністративно-територіальний устрій та його інституціональні засади не дозволяють забезпечувати постійний розвиток більшості територіальних утворень. Усе це вказує на актуальність зміни адміністративно-територіального устрою нашої держави та приведення його до світових стандартів особливо стосовно великих міст. На сьогоднішній день питання європейського майбутнього України розглядається у тому ж напрямі, як у свій час воно стосувалося Польщі та інших східноєвропейських країн.

✎ Питаннями впровадження європейського досвіду щодо визначення адміністративного статусу міст займалися вітчизняні дослідники, такі як: Т. Безверхнюк, В. Куйбіда, О. Кучабський, В. Павленко, С. Саханенко, Е. Топалова, В. Яцюк та інші. Однак аналіз невирішених питань використання європейського досвіду стандартизації регіонального обліку при проведенні адміністративно-територіальної реформи в Україні є неповним. Зокрема найбільше це стосується статусу великих міст, що і стало метою даного дослідження, оскільки перспектива вступу в ЄС висуває перед Україною, як і перед іншими державами, інституційні вимоги в різних напрямках, у тому числі і єдиної стандартизації.

місцевої демократії» та доручення уряду України від 14.08.2008 № 39918/1/1-08 було розроблено та погоджено План заходів щодо проведення Європейського тижня місцевої демократії в Україні, який включає: дні відкритих дверей у міських, районних, селищних та сільських радах; відкриті сесії та виїзні засідання міських, районних, селищних та сільських рад; тематичні інформаційні кампанії у місцевих ЗМІ; екскурсії для громадян до бюджетних установ; зустрічі представників місцевої влади з громадськістю; громадські слухання, збори, засідання громадських рад з питань місцевого значення із залученням керівників органів місцевого самоврядування; опитування з питань місцевої політики щодо задоволеності громади діяльністю місцевої влади; єдині інформаційні дні на підприємствах, в установах міст і районів; лекції з питань місцевої демократії з подальшим обговоренням; форуми громадських об'єднань, зустрічі та дискусії між представниками місцевої влади та ГО; відкриті уроки у школах, присвячені питанням місцевої демократії та місцевого самоврядування тощо.

✎ Як засвідчує досвід впровадження Європейської стратегії в Україні, проведені заходи є корисним інструментом у впровадженні проголошеної Президентом України реформи місцевого самоврядування, реалізації європейських інструментів з питань місцевого самоврядування. Все це обумовлює необхідність продовження діяльності щодо імплементації в українську практику європейських принципів добросовісного демократичного врядування.

Література.

1. Правові інструменти Ради Європи з питань місцевого і регіонального розвитку та проблеми їх імплементації в Україні / Під ред. В.В.Толкованова, – Київ: Центр досліджень питань місцевого і регіонального розвитку та сприяння адміністративній реформі, 2007. – 349 с.
2. Rapport final sur la conférence «Rôle des associations nationales dans le développement de l'autonomie locale et régionale en Europe » organisée par le Congrès des pouvoirs locaux et régionaux du Conseil de l'Europe et le Réseau européen des instituts de formation (ENTO), à Strasbourg – Kehl, le 25-26 mars 2004), Strasbourg, Conseil de l'Europe, 2004, 59 p.
3. Déclaration de la 15ème Conférence des Ministres européens responsables des collectivités locales et régionales, Valencia, les 15-16 octobre 2007, 12 p.
4. Charte Européenne de l'autonomie locale du 15 octobre 1985, Strasbourg, Conseil de l'Europe, 12 p.
5. Європейська Хартія місцевого самоврядування// Бюлетень Центру інформації та документації Ради Європи/Ст. 3.1.[Текст].- 1997. – № 2 – С. 6–24.
6. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах/ Під редакцією В.С. Куйбіди, А.Ф. Ткачука, В.В. Толкованова. – Київ, 2010. – 317 с.
7. Пухтинський М.О. Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід. Збірник матеріалів та документів. – К.: Атіка – Н, 2006. – 744 с.
8. Толкованов В.В. Розвиток місцевого самоврядування в контексті здійснення політики європейської інтеграції: актуальні проблеми та перспективи їх розв'язання (приклад міста Києва)/Збірник восьмих всеукраїнських муніципальних слухань- Київ, 2003. – С. 309–313.

© Фоміцька Н.В.,

© Биченко Л.А., Висоцька Г.В., 2011.